NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
M. POIARES MADURO
prednesené 7. septembra 2006 [1]

1. Z ustálenej judikatúry vyplýva, že mimozmluvná zodpovednosť Spoločenstva môže vzniknúť iba vtedy, ak sú splnené tri kumulatívne podmienky, a to nezákonné konanie Spoločenstva, skutočná a určitá škoda a príčinná súvislosť medzi nezákonným konaním a uplatňovanou škodou. [2]

I — Skutkové okolnosti odvolania

A — *Právny a skutkový rámec*

2. Súd prvého stupňa Európskych spoločenstiev zamietol rozsudkom zo 17. marca 2005, Agraz a i./Komisia (T-285/03, ďalej len „napadnutý rozsudok") žalobu o náhradu škody z mimozmluvnej zodpovednosti, ktorú podali spoločnosti z odvetvia paradajok z dôvodu, že hoci sa Komisia Európskych spoločenstiev dopustila pri uplatnení systému Spoločenstva týkajúceho sa podpory pre výrobu nezákonnosti, ktorá vyvolala zodpovednosť Spoločenstva, nemala škoda, ktorú uplatňovali odvolatelia určitý charakter. Toto odvolanie sa týka spôsobu posúdenia skutočného charakteru škody spôsobenej príjemcom podpory Spoločenstva v prípade, keď Komisia disponuje pri stanovení tejto výšky podpory určitou mierou voľnej úvahy.

3. Nariadenie Rady (ES) č. 2201/96 z 28. októbra 1996 o spoločnej organizácii trhu s výrobkami zo spravovaného ovocia a zeleniny (Ú. v. ES L 297, s. 29; Mim. vyd. 03/020, s. 83, ďalej len „základné nariadenie") zavádza systém podpory pre výrobu výrobkov zo spracovaných paradajok. Podľa článku 2 tohto nariadenia sa táto podpora udelí spracovateľovi, ktorý zaplatil výrobcovi cenu, ktorá nie je nižšia ako minimálna cena stanovená Komisiou.

1 — Jazyk prednesu: portugalčina.

2 — Pozri najmä rozsudky Súdneho dvora z 27. januára 1982, Birra Wührer a i./Rada a Komisia, 256/80, 257/80, 265/80, 267/80 a 5/81, Zb. s. 85, bod 9, a Súdu prvého stupňa z 2. júla 2003, Hameico Stuttgart a i./ Rada a Komisia, T-99/98, Zb. s. II-2195, bod 67.

4. Výška podpory je stanovená podľa článku 4 základného nariadenia v znení uplatniteľnom na túto prejednávanú vec:

„1. Podpora pre výrobu nesmie prevýšiť rozdiel medzi minimálnou cenou zaplatenou výrobcovi v rámci spoločenstva a cenou suroviny v hlavných vyrábajúcich a vyvážajúcich tretích krajinách.

2. Výška podpory pre výrobu sa určí tak, aby umožnila odbyt výrobku spoločenstva v rámci limitu, ktorý je stanovený v odseku 1. Pri stanovovaní výšky podpory sa bez toho, aby bolo dotknuté uplatňovanie článku 5, zohľadní najmä nasledovné:

a) rozdiel medzi cenou suroviny v spoločenstve a cenou, ktorá sa získa v hlavných konkurenčných tretích krajinách;

b) výška podpory, ktorá sa určila alebo vypočítala pred znížením, ktoré je ustanovené v odseku 10, ak je to vhodné pre predchádzajúci hospodársky rok a

c) v prípade, že produkcia v rámci spoločenstva predstavuje podstatný podiel trhu, trendy v objeme externého obchodu a v cenách získaných v takomto obchode v prípade, že posledne uvedené kritérium je výsledkom zníženia výšky podpory."

5. Komisia požiadala s ohľadom na stanovenie podpôr na hospodársky rok 2000/2001 v oblasti spracovaného ovocia a zeleniny hlavné tretie krajiny vyrábajúce paradajky, Spojené štáty, Izrael, Turecko a po prvýkrát Čínu, aby jej poskytli potrebné informácie. Vzhľadom na to, že čínske úrady na túto žiadosť neodpovedali, Komisia zohľadnila v rámci tohto výpočtu iba ceny uplatňované v ostatných troch krajinách.

6. Komisia prijala 12. júla 2000 nariadenie (ES) č. 1519/2000 stanovujúce pre hospodársky rok 2000/2001 minimálnu cenu a výšku podpory pre výrobu spracovaných paradajkových výrobkov [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 174, s. 29). Výška podpory pre výrobu je stanovená na 17,178 eur na 100 kg

paradajkového koncentrátu s čistou váhou rovnajúcou sa alebo vyššou ako 28 % alebo nižšou ako 30 %. Táto suma predstavuje v porovnaní s predchádzajúcim hospodárskym rokom pokles o 20,54 %.

7. V nadväznosti na prijatie tohto nariadenia namietli zastúpenia a reprezentatívne združenia výrobcov spracovaných paradajkových výrobkov zo Španielska, Francúzska, Grécka, Talianska a Portugalska nezohľadnenie ceny čínskych paradajok pri stanovení výšky podpory. Asociácia európskych spracovateľov rajčín (ďalej len „OEICT") a Associaço Portuguesa dos Industriais de Tomate zaslali Komisii niekoľko žiadostí o zmenu výšky priznanej podpory. Podľa nich by zohľadnenie čínskych cien, ktoré sú výrazne nižšie ako ceny uplatňované vo vyrábajúcich krajinách, ktoré zohľadnila Komisia, muselo viesť k zvýšeniu podpory. K jednej z týchto žiadostí bola priložená kópia zmluvy obsahujúca cenu výrobku zaplatenú čínskemu výrobcovi. Komisia sa však domnievala, že je nemožné, aby zmenila výšku podpory na základe ceny dohodnutej v jedinej zmluve, keďže čínske orgány nepotvrdili priemernú cenu paradajok vypestovaných v ich krajine.

8. Na jeseň roku 2001 poskytli španielske a portugalské orgány Komisii priemernú cenu paradajok zaplatených v hospodárskych rokoch 1999 a 2000 výrobcom z provincie Sin-ťiang, ktorí predstavujú približne 88 % celkovej čínskej výroby spracovaných paradajok.

9. Komisia však v januári 2002 oznámila OEICT, že nepovažuje za potrebnú revíziu nariadenia č. 1519/2000, keďže stanovenie výšky podpory bolo v súlade s článkami 3 a 4 základného nariadenia. Okrem toho zdôraznila, že sa nezdá, že by paradajkový priemysel Spoločenstva bol z dôvodu stanovenej výšky podpory znevýhodnený, pretože sa počas hospodárskeho roku 2000/2001 dosiahla rekordná úroveň spracovania.

B — *Konanie a napadnutý rozsudok*

10. Približne sto španielskych, talianskych, gréckych, francúzskych a portugalských spoločností pôsobiacich v oblasti výrobkov zo spracovaných paradajok podalo 18. augusta 2003 do kancelárie Súdu prvého stupňa žalobu, ktorou sa domáhali, aby Súd prvého stupňa zaviazal Komisiu na náhradu škody, ktorá im vznikla z dôvodu metódy výpočtu podpory pre výrobu stanovenej v nariadení č. 1519/2000.

11. Podľa napadnutého rozsudku Súd prvého stupňa konštatuje, že nariadenie č. 1519/2000 je nezákonné z dvoch dôvodov. Po prvé, nezákonnosť vyplýva z nečinnosti Komisie v nadväznosti na zaslanie listu 4. februára 2000 čínskym úradom s otázkou o priemernej cene paradajok na hospodársky rok 1999/2000. Takáto nečinnosť predstavuje v očiach Súdu prvého stupňa dostatočne závažné porušenie zásad náležitej starostlivosti a správneho úradného postupu. Po druhé, nezákonnosť vyplýva zo skutočnosti, že nariadenie č. 1519/2000 vôbec nezohľadňuje pre výpočet výšky podpory určenej výrobcom Spoločenstva výrobkov zo spracovaných paradajok čínske ceny paradajok. Podľa Súdu prvého stupňa ide o nedodržanie kogentných podmienok stanovených v základnom nariadení, ktoré môže zakladať mimozmluvnú zodpovednosť Spoločenstva.

12. Súd prvého stupňa však dospel k zamietnutiu žaloby, keď konštatoval, že podmienka týkajúca sa skutočného a určitého charakteru škody vyplývajúcej z nezákonnosti nebola splnená. V bodoch 72 až 77 napadnutého rozsudku je uvedené toto:

„72. Žalobcovia hodnotia svoju škodu ako presný rozdiel medzi výškou podpory stanovenej v nariadení č. 1519/2000 a výškou takej podpory, ktorá by platila, keby Komisia vzala do úvahy čínske ceny.

73. Treba po prvé zdôrazniť, že čínske ceny, o ktoré sa opierajú, sú tie, ktoré získali sprostredkovane od španielskych diplomatických služieb v Pekingu. Ide o priemernú cenu paradajok zaplatenú výrobcom z provincie Sin-ťiang predstavujúcu podľa žalobcov približne 88 % čínskej výroby spracovaných paradajok. Tieto čísla namieta Komisia v tom zmysle, že predstavujú nízky priemer. Komisia tiež nebola schopná posúdiť, či boli v súlade s ustanoveniami základného nariadenia. V hodnotení celkovej hospodárskej situácie sa však jej diskrečná právomoc vzťahuje aj na určenie východiskových údajov...

74. Keďže základné nariadenie zverilo Komisii určitý priestor pre voľnú úvahu pri stanovení výšky podpory, je nemožné s istotou určiť dôsledok zohľadnenia ceny zaplatenej čínskym výrobcom paradajok na výšku podpory. Článok 4 ods. 1 nestanovuje, že podpora pre výrobu sa musí rovnať rozdielu medzi minimálnou cenou zaplatenou výrobcovi v Spoločenstve a cenou suroviny v hlavných vyrábajúcich tretích krajinách. Uspokojuje sa so stanovením maximálnej hranice.

75. V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že skutočnosť, že Komisia mohla v minulosti stanoviť výšku podpory na úroveň presne odrážajúcu rozdiel medzi minimálnou cenou

zaplatenou výrobcovi v Spoločenstve a cenou suroviny v hlavných vyrábajúcich a vyvážajúcich tretích krajinách, vôbec nezaväzuje zachovať podporu na tejto úrovni. Bolo by dokonca v rozpore so znením a účelom základného nariadenia, keby Komisia nezohľadnila vývoj situácie na medzinárodných trhoch a prípadne tak sťažila odbyt výrobkov Spoločenstva.

76. Žalobcovia sa preto nemôžu dovolávať práva na maximálnu podporu rovnajúcu sa rozdielu medzi minimálnou cenou zaplatenou výrobcovi v Spoločenstve a cenou suroviny v hlavných tretích krajinách po zohľadnení čínskych cien.

77. Preto škoda, ktorú vypočítali žalobcovia a ktorá je upresnená v tabuľke v prílohe A 27 k žalobe, nemá charakter určitej škody."

13. Na túto časť rozsudku teraz odvolatelia zameriavajú svoju kritiku. V odvolaní, ktoré predkladajú Súdnemu dvoru tvrdia, že Súd prvého stupňa nesprávne dospel k záveru, že škoda nebola určitá. Rovnako požadujú, aby Súdny dvor znovu rozhodol a konštatoval, že podmienky pre vznik mimozmluvnej zodpovednosti Spoločenstva sú v prejednávanej veci splnené. Pokiaľ ide o poskytnutie zostatku podpory pre výrobu, ktorá mala byť odvolateľom poskytnutá, navrhujú Súdnemu dvoru, aby o tejto otázke rozhodol alebo vrátil posúdenie vzniknutej škody späť Súdu prvého stupňa.

II — Posúdenie odvolania

14. Odvolatelia uvádzajú na podporu svojho odvolania štyri odvolacie dôvody. Prvý odvolací dôvod je založený na nesprávnom právnom posúdení určitého charakteru škody. Ďalšie tri dôvody sa týkajú chýb, ktorých sa údajne dopustil Súd prvého stupňa pri vedení konania a prejednávaní veci v prvom stupni. Svojím druhým odvolacím dôvodom odvolatelia vytýkajú Súdu prvého stupňa, že porušil zásadu kontradiktórnosti a právo byť vypočutý. Svojím tretím odvolacím dôvodom tvrdia, že ich návrhy v prvom stupni boli skreslené. Posledný odvolací dôvod sa týka toho, že Súd prvého stupňa nedodržal svoju úlohu rozhodnúť a vyjadriť sa o výške škody po tom, čo sa preukázalo nezákonné konanie Komisie.

15. Pokiaľ ide o prvý odvolací dôvod, člení sa podľa analýzy odvolateľov na dve časti. Po prvé tvrdia, že napadnutý rozsudok je založený na nedodržaní judikatúry Spoločen-

stva a zásad uznávaných vo vnútroštátnych právnych poriadkoch v oblasti mimozmluvnej zodpovednosti, keďže Súd prvého stupňa nesprávne zamenil existenciu určitej škody a posúdenie jej výšky. Po druhé sa Súd prvého stupňa dopustil nesprávneho posúdenia tým, že pokiaľ ide o uznanie práva odvolateľov na náhradu škody, nevyvodil dôsledky zo svojich zistení o nezákonnom konaní Komisie.

16. Analýza odvolateľov vyžaduje úvodnú poznámku. Zdá sa, že z tejto analýzy vyplýva, že nezákonné konanie Komisie, ktoré zistil Súd prvého stupňa, malo automaticky viesť k vzniku zodpovednosti Spoločenstva. Táto analýza, ako sa zdá, naznačuje, že z akejkoľvek nezákonnosti, ktorá môže vyvolať zodpovednosť Spoločenstva, vyplýva právo na náhradu škody. Pritom to tak nie je. Za predpokladu, že by sa takáto nezákonnosť preukázala, je potrebné ešte overiť, či sú splnené ďalšie dve podmienky na uplatnenie zodpovednosti Spoločenstva. [3] Existujú totiž nezákonné konania, ktoré nespôsobujú nahraditeľnú škodu. Je to tak najmä vtedy, ak sa uplatňovaná škoda považuje za „možnú“ [4] alebo bez príčinnej súvislosti s vytýkaným nezákonným konaním. [5]

17. V tejto veci vyplýva neúspech žaloby o náhradu škody na Súde prvého stupňa z nedostatku určitosti uplatňovanej škody. Je potrebné vylúčiť zodpovednosť Spoločenstva, ak predmetná inštitúcia disponuje určitou diskrečnou právomocou takým spôsobom, že nie je možné s istotou preukázať, že nezákonné konanie malo vplyv na prijaté rozhodnutie. Tento predpoklad je teraz potrebné preskúmať.

A — *Nesprávne posúdenie v napadnutom rozsudku*

18. Existuje prípad, v ktorom možno ľahko pochopiť, že nezákonné konanie, ktoré má jasné a predvídateľné dôsledky, nespôsobuje skutočnú a určitú škodu. Pripusťme, že možno preukázať, že v prípade neexistencie zistenej nezákonnosti, by sa musel prijať ten

3 — Pozri v tomto zmysle rozsudok z 21. mája 1976, Roquette frères/Komisia, 26/74, Zb. s. 677, bod 22.

4 — Pozri v rámci Zmluvy ESUO rozsudky z 12. decembra 1956, Mirossevich/Vysoký úrad, 10/55, Zb. s. 365, a zo 17. decembra 1959, FERAM/Vysoký úrad, 23/59, Zb. s. 501, s. 515; v rámci Zmluvy ES rozsudky zo 14. júla 1967, Kampffmeyer a i./Komisia, 5/66, 7/66 a 13/66 až 24/66, Zb. s. 317, s. 345, a z 2. júna 1976, Kampffmeyer a i./Komisia a Rada, 56/74 až 60/74, Zb. s. 711, bod 6.

5 — Pozri najmä rozsudky Súdneho dvora zo 17. decembra 1981, Ludwigshafener Walzmühle a i./Rada a Komisia, 197/80 až 200/80, 243/80, 245/80 a 247/80, Zb. s. 3211, bod 51, a Súdu prvého stupňa z 25. júna 1997, Perillo/Komisia, T-7/96, Zb. s. II-1061, body 41 až 46.

istý akt buď preto, že táto nezákonnosť, ktorá mala čisto formálnu alebo procesnú povahu, neovplyvňuje obsah tohto aktu [6], alebo preto, že dotknutá inštitúcia musí v každom prípade na základe viazanej právomoci vydať ten istý akt. V takomto prípade, ak došlo k nesprávnemu posúdeniu, je možné sa domnievať, že škoda nebola preukázaná. Zdá sa mi totiž správne neodškodňovať následky nezákonného aktu, ktorý by musel byť za rovnakých meritórnych podmienok v každom prípade prijatý.

19. Prejednávaná vec je úplne odlišná. V tejto veci sa Komisia v podstate obmedzila na to, že sa na Súde prvého stupňa a potom Súdnom dvore vyjadrila, že na základe diskrečnej právomoci, ktorá je jej priznaná, nie je vylúčené, že poskytnutá podpora by mohla byť rovnaká ako podpora stanovená v nariadení č. 1519/2000. Z toho vyplýva, že jej nezákonné konanie nemožno považovať za konanie, ktoré by mohlo spôsobiť škodu, ktorú možno nahradiť. Podľa môjho názoru takejto analýze bránia dva dôvody.

20. Prvý vyplýva z judikatúry Súdneho dvora. Nepochybne sa stáva, že priznanie diskrečnej právomoci v prospech Komisie je prvkom, ktorý môže odôvodniť hypotetický charakter škody. Ak je uchádzačovi o zamestnanie alebo uchádzačovi o účasť na verejnom obstarávaní odmietnuté právo zúčastniť sa na ňom z dôvodu nedostatku, ktorého sa dopustilo Spoločenstvo, súd vo všeobecnosti odmieta nahradiť *stratu príležitosti*, ktorá z toho pre dotknutú osobu vyplýva. Dôvodom je to, že sa dotknutá osoba nemôže spoliehať na právo alebo na legitímne očakávanie, aby získala zamestnanie alebo dotknutú verejnú zmluvu na základe verejného obstarávania. [7] V tomto prípade má Komisia širokú diskrečnú právomoc na uzatvorenie pracovnej zmluvy alebo verejnej zmluvy na základe verejného obstarávania, pretože hmotná škoda vyplývajúca zo straty zvýhodnenia, ktorá by vyplývala zo získania zamestnania alebo uzatvorenia verejnej zmluvy, sa zdá byť príliš neurčitá, aby sa mohla považovať za nahraditeľnú. Táto judikatúra je však uplatniteľná iba v prípadoch riadne vymedzených strát príležitostí. Okrem týchto prípadov spočíva zásada v tom, že priznanie diskrečnej právomoci dotknutej inštitúcie nie je prekážkou vzniku nahraditeľnej škody. [8] V prejednávanej veci sa odvolatelia dovolávajú *ušlého zisku* vyplývajúceho z protiprávneho neposkytnutia podpory, na ktorú podľa nich majú nárok. Sporná nie je diskrečná právomoc, ktorú Komisia mohla využiť, ak by sa nezákonného konania nedopustila, ale výsledok skutočného výkonu tejto právomoci. V tomto prípade, ako to Súdny dvor opakovane potvrdil, je potrebné jednoducho overiť, či uplatňovaná škoda nepresahuje riziká, ktoré sú inherentné činnostiam v dotknutom odvetví. [9]

6 — Súdny dvor tak vo veci United Brands/Komisia (rozsudok zo 14. februára 1978, 27/76, Zb. s. 207, bod 286) rozhodol v tom zmysle, že pokiaľ ide o sťažnosť týkajúcu sa zaujatého konania Komisie v konaní o hospodárskej súťaži, „nie je možné na základe žiadneho spisového materiálu sa domnievať, že napadnuté rozhodnutie by sa neprijalo alebo by malo iný obsah bez týchto sporných vyjadrení, ktoré sú samy osebe poľutovaniahodné".

7 — Pozri najmä rozsudky Súdu prvého stupňa z 29. októbra 1998, TEAM/Komisia, T-13/96, Zb. s. II-4073, bod 76; z 9. júla 1999, New Europe Consulting a Brown/Komisia, T-231/97, Zb. s. II-2403, bod 51; zo 17. marca 2005, AFCon Management Consultants a i./Komisia, T-160/03, Zb. s. II-981, bod 112, a zo 6. apríla 2006, Camós Grau/Komisia, T-309/03, Zb. s. II-1173, bod 149.

8 — Pozri najmä rozsudok zo 14. mája 1975, CNTA/Komisia, 74/74, Zb. s. 533, body 21 a 42.

9 — Pozri v tomto zmysle rozsudky zo 4. októbra 1979, Ireks-Arkady/Rada a Komisia, 238/78, Zb. s. 2955, bod 11, a zo 6. decembra 1984, Biovilac/Európske hospodárske spoločenstvo, 59/83, Zb. s. 4057, bod 28.

21. Druhý dôvod sa týka systému. Pripustenie toho, že diskrečná právomoc dotknutej inštitúcie môže predstavovať kritérium skutočného charakteru škody, vytvára riziko, že žaloba o náhradu škody z mimozmluvnej zodpovednosti bude z veľkej časti zbavená svojho potrebného účinku. Možno sa totiž obávať, že napadnutá inštitúcia sa *vo všeobecnosti* uspokojí s uvedením určitej voľnosti konania, aby sa preukázalo, že táto voľnosť sa mohla využiť na dosiahnutie toho istého riešenia, ako je riešenie, ktoré spôsobilo uplatňovanú škodu. Toto rozšírenie príčin vylúčenia zodpovednosti je o to menej prijateľné, že žalobu o náhradu škody z mimozmluvnej zodpovednosti, ktorá je založená na článku 288 ES, môžu použiť jednotlivci, ktorí z dôvodu prísnych podmienok prípustnosti žaloby o neplatnosť stanovených v článku 230 ES, nemajú možnosť priamo spochybniť konanie, ktorým bola spôsobená škoda, ktorá im údajne vznikla. V tejto súvislosti pripomínam, že Súdny dvor už mal príležitosť vyhlásiť, že „žaloba o náhradu škody sa musí posúdiť s ohľadom na celkový systém súdnej ochrany jednotlivcov zavedený Zmluvou“. [10]

22. Za týchto podmienok okolnosť, že Komisia v dotknutej oblasti a pri stanovení výšky podpory pre výrobu disponuje určitou mierou voľnej úvahy, sama osebe neumožňuje poprieť určitý charakter škody spôsobenej porušením pravidiel týkajúcich sa metódy výpočtu uvedenej podpory. Súd prvého stupňa neprihliadol na to, že v tomto prípade je ešte potrebné overiť, či by Komisia za okolností, za akých by k vytýkanému nezákonnému konaniu nedošlo, musela zachovať podporu na tej istej úrovni. Súd prvého stupňa sa podľa môjho názoru dopustil nesprávneho právneho posúdenia, keď svoju analýzu založil na všeobecnom uznaní určitej miery voľnej úvahy dotknutej inštitúcie bez toho, aby presne overil, či zistené nezákonné konanie nemalo žiaden vplyv na zvolené riešenie.

23. To však neznamená, že skutočnosť, že inštitúcia má diskrečnú právomoc, nie je v rámci preskúmania žaloby o náhradu škody z mimozmluvnej zodpovednosti Spoločenstva relevantná. Je zrejmé, že je dôležitá, ale na iných úrovniach. Objavuje sa najskôr v rámci prvej podmienky vzniku zodpovednosti. Pripomínam, že judikatúra vyžaduje na účely preukázania dostatočne závažného porušenia právnej normy, ktorej cieľom je zverenie práv jednotlivcom, preukázanie zjavného a závažného porušenia limitov diskrečnej právomoci dotknutej inštitúcie Spoločenstva zo strany tejto inštitúcie. [11] V tomto štádiu je teda dôležité vymedziť mieru voľnej úvahy, ktorú má predmetná inštitúcia k dispozícii. [12] Tejto úlohe sa

10 — Rozsudok z 26. februára 1986, Krohn/Komisia, 175/84, Zb. s. 753, bod 27.

11 — Pozri rozsudok z 10. decembra 2002, Komisia/Camar a Tico, C-312/00 P, Zb. s. I-11355, bod 54.

12 — Pozri v tomto zmysle rozsudok z 12. júla 2005, Komisia/CEVA a Pfizer, C-198/03 P, Zb. s. I-6357, bod 66.

venuje Súd prvého stupňa v bodoch 42 až 47 napadnutého rozsudku. [13]

24. Ďalej možno v rámci hodnotenia výšky škody tiež oprávnene zohľadniť rozsah a postavenie tejto miery voľnej úvahy. Je tak pravdou, že ak Komisia v tejto oblasti disponuje určitou mierou voľnej úvahy pri zisťovaní základných údajov, ako aj pri stanovení výšky podpory, odvolatelia nemôžu oprávnene očakávať, že za akéhokoľvek predpokladu dostanú maximálnu podporu rovnajúcu sa rozdielu medzi minimálnou cenou zaplatenou výrobcovi v Spoločenstve a cenou suroviny v hlavných tretích krajinách po zohľadnení čínskych cien. To je zmysel analýzy Súdu prvého stupňa v bodoch 73 až 76 napadnutého rozsudku. V tomto prípade je škoda spôsobená výlučne neposkytnutím podpory, na ktorú by mali odvolatelia nárok, ak by nedošlo k pochybeniu týkajúcemu sa zohľadnenia čínskych cien, avšak s ohľadom na opravné koeficienty, ktoré by bola Komisia s ohľadom na prispôsobenie výšky podpory oprávnená uplatniť. [14]

25. Takúto analýzu však bolo potrebné vyhradiť na určenie *rozsahu* uplatňovanej škody. Nie je možné ju zohľadniť v rámci posúdenia *skutočného charakteru* škody. Napadnutý rozsudok má medzi týmito dvomi otázkami rozdielnej povahy určitý zmätok. Zdá sa mi nespochybniteľné, že presný dosah spôsobeného pochybenia je zložité preukázať z dôvodu rozdielnych údajov, ktoré mohla Komisia zohľadniť. To však patrí predovšetkým do preskúmania dosahu vzniknutej škody. Je dôležité najskôr overiť, či škoda skutočne vznikla, teda, či porušenie pravidiel výpočtu podpory má negatívny dosah na situáciu odvolateľov.

26. V rámci žaloby o náhradu škody z mimozmluvnej zodpovednosti treba správne rozlišovať overenie existencie škody a určenie presného dosahu tejto škody na situáciu dotknutých osôb. Je nepochybne možné, že rozsah škody sa ukazuje v praxi ako veľmi obmedzený. Aby sa však preukázala skutočná a určitá škoda, je postačujúce konštatovať, že jej vznik nie je čisto hypotetický, ani iba možný a že spôsobuje vyčísliteľnú stratu. Určitá škoda nie je škoda, ktorú možno presne vypočítať; je to škoda, ktorá bežne vyplýva z konania napadnutej inštitúcie a ktorú možno hospodársky vyčísliť. Ustálená judikatúra navyše uvádza, že článok 288 ES „nebráni predložiť vec Súdnemu dvoru, aby určil zodpovednosť Spolo-

13 — Pozri pre porovnanie s napadnutým rozsudkom rozsudok Súdu prvého stupňa z 18. septembra 1995, Nölle/Rada a Komisia, T-167/94, Zb. s. II-2589, bod 89.

14 — Pozri bod 31 týchto návrhov.

čenstva za bezprostredne hroziace a s dostatočnou istotou predvídateľné škody, aj keď škodu nemožno ešte presne vyčísliť". [15]

B — *Správna kvalifikácia škody*

27. Z vyššie uvedeného vyplýva, že posúdenie určitého charakteru škody Súdom prvého stupňa sa musí považovať za nesprávne. Toto pochybenie môže mať za následok zrušenie napadnutého rozsudku, pokiaľ sa nepreukáže, že jeho výrok je dôvodný z iných právnych dôvodov. [16] Je teda potrebné overiť, či by bol Súd prvého stupňa s ohľadom na analýzu vykonanú v napadnutom rozsudku a skutočnosti vyplývajúce zo spisu oprávnený prijať takéto riešenie.

28. Na prvý pohľad vykazuje táto vec určitú podobnosť s jednou predchádzajúcou vecou, v ktorej Súdny dvor rozhodol o zamietnutí žaloby o náhradu škody z mimozmluvnej zodpovednosti z dôvodu, že uplatňované straty neboli preukázané.

29. Vo veci Lesieur Cotelle a i./Komisia [17] spracovatelia semien repky olejnej tvrdili, že z dôvodu zrušenia finančných vyrovnaní došlo k zníženiu cien ich výrobkov, ktoré nebolo nahradené podporou, na ktorú sa domnievali, že mali nárok. Súdny dvor spresňuje, že vykladá tvrdenia odvolateľov najmä v tom zmysle, že „odvolatelia, ktorí boli zavedením systému vyrovnávacích čiastok uvedení do omylu, boli prinútení zásobovať sa semenami pochádzajúcimi zo Spoločenstva a požiadať o predbežné stanovenie zodpovedajúcej podpory, pretože predpokladali, že nákup semien na svetovom trhu sa pre nich stane obzvlášť nákladný z dôvodu povinnosti zaplatiť vyrovnávacie sumy; ... pretože sa táto domnienka po spornom zrušení ukázala nesprávna a medzičasom boli zbavení možnosti lacnejšie sa zásobovať na svetovom trhu, vznikla im škoda, za ktorú nesie podľa nich zodpovednosť Spoločenstvo". [18] V očiach Súdneho dvora však neboli takto uplatňované straty jasne preukázané. Na jednej strane nebola očakávaná podpora bezprostredne spojená s existenciou spochybňovaného systému. Zavedenie režimu vyrovnávacích čiastok totiž nesmerovalo bezprostredne k ochrane výrobcov Spoločenstva, ale k zabráneniu narušení obchodu v rámci Spoločenstva. [19] Na druhej strane, nie je zrejmé, či boli spracovatelia postihnutí znížením ceny svojich výrobkov. Naopak,

15 — Rozsudok zo 14. januára 1987, Zuckerfabrik Bedburg a i./Rada a Komisia, 281/84, Zb. s. 49, bod 14.

16 — Pozri v tomto zmysle rozsudok z 9. júna 1992, Lestelle/Komisia, C-30/91 P, Zb. s. I-3755, bod 28.

17 — Rozsudok zo 17. marca 1976, 67/75 až 85/75, Zb. s. 391.

18 — Bod 20.

19 — Body 26 a 47.

Súdny dvor spresňuje, že „opakované tvrdenie [Komisie], že úroveň cien na spoločnom trhu zostala po tomto zrušení nezmenená, nebolo vážne spochybnené". [20]

30. Hoci sa zdá, že prejednávaná vec umožňuje podobný výklad tvrdení účastníkov konania, týka sa úplne odlišných skutočností. Na jednej strane má systém podpory, ktorého uplatnenie bolo v prejednávanej veci vyhlásené za nesprávne, za cieľ podporiť výrobu určitých spracovávaných výrobkov, ktoré „majú osobitný význam v stredomorských regiónoch Spoločenstva", tým, že ju chráni pred medzinárodnou hospodárskou súťažou, kde sú výrobné ceny výrazne nižšie. [21] Na druhej strane sa v prejednávanej veci nezdá vážne spochybniteľné, že chyba vo výpočte, ktorej sa dopustila Komisia, mala negatívny dosah na situáciu odvolateľov. Podľa môjho názoru to vyplýva z dvoch skutočností, ktoré sú jasne preukázané v analýze Súdu prvého stupňa.

31. Po prvé, zo základného nariadenia vyplýva, že výška ceny zaplatená výrobcom v tretích krajinách predstavuje základný a nevyhnutný prvok pri výpočte podpory. [22] Súd prvého stupňa v tomto zmysle v bode 57 napadnutého rozsudku vyhlásil, že „Komisia teda *mala* zohľadniť čínsku cenu" pri výpočte podpory poskytovanej pre sporný rok. [23] Po druhé, z napadnutého rozsudku jasne vyplýva, že chyba, ktorej sa dopustila Komisia, mala za následok nadsadenie ceny suroviny v hlavných vyrábajúcich krajinách. [24] Táto cena však tvorí časť základného kritéria pre výpočet výšky podpory, ako sa uvádza v článku 4 ods. 2 písm. a) základného nariadenia. Zvýšenie tejto ceny vedie k zníženiu rozdielu medzi nákladmi na surovinu v Spoločenstve a nákladmi na surovinu v hlavných tretích konkurenčných krajinách, a v dôsledku toho k zníženiu skutočného základu výšky podpory. Nie je nepochybne vylúčené, že správne stanovený základ sa ešte upraví podľa ďalších kritérií a najmä pomocou koeficientu zníženia, ktorý je stanovený v písmene c) toho istého ustanovenia. Zdá sa však zrejmé, že nesprávne uplatnenie základného kritéria v uvedenom zmysle môže mať na konečné stanovenie výšky podpory *a priori* iba negatívny vplyv.

32. Podľa ustálenej judikatúry prináleží žalobcovi povinnosť predložiť súdu Spoločenstva dôkazné materiály na preukázanie existencie a rozsahu škody, ktorá mu údajne vznikla. [25] V prejednávanej veci odvolatelia jasne preukázali, že nové určenie správnej ceny suroviny by nutne viedlo k zvýšeniu výšky prijatej podpory. Za týchto podmienok

20 — Bod 19.

21 — Odôvodnenie č. 2 základného nariadenia.

22 — Odôvodnenie č. 4 základného nariadenia.

23 — Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

24 — Súd prvého stupňa pripomína v bode 67 napadnutého rozsudku, že Komisia pripúšťa, že zohľadnenie čínskej suroviny mohlo viesť k podstatnému zníženiu odhadovanej ceny suroviny v hlavných vyrábajúcich a vyvážajúcich krajinách.

25 — Pozri v tomto zmysle rozsudok zo 7. mája 1998, Somaco/Komisia, C-401/96 P, Zb. s. I-2587, bod 71.

prináleží Komisii, aby preukázala, že za okolností prejednávanej veci a s ohľadom na všetky údaje, ktoré má k dispozícii, nemôže byť tento zásah dôvodný. Nemôže sa uspokojiť s tvrdením, ako urobila podľa toho, ako to vyplýva z bodu 67 napadnutého rozsudku, že na základe diskrečnej právomoci, ktorá je jej priznaná, nebolo zvýšenie podpory isté. Ďalej jej prináleží, aby preukázala, že zachovanie podpory na úrovni stanovenej v spornom nariadení bolo v súlade so správnym uplatnením kritérií stanovených v článku 4 ods. 2 základného nariadenia. Zdá sa však, že takáto analýza v prejednávanej veci chýba.

33. Z toho vyplýva, že uplatňovaná škoda sa mala posudzovať ako škoda, ktorá má skutočný a určitý charakter.

C — *Námietka Komisie*

34. Komisia však tvrdí, že škoda bude skutočne preukázaná iba vtedy, ak možno preukázať, že sa nedosiahol cieľ podpory, ako to vyplýva z článku 4 ods. 2 základného nariadenia, teda umožnenie odbytu výrobku Spoločenstva. Podľa nej však všetko nasvedčuje tomu, že výška stanovená v nariadení č. 1519/2000 umožnila splniť tento cieľ.

35. Túto námietku možno chápať dvomi odlišnými spôsobmi. Bez ohľadu na to, aký bude výklad, ju treba zamietnuť.

36. Najskôr sa zdá, že Komisia takto zamýšľa napadnúť samotný princíp spochybnenia svojej zodpovednosti. Zdá sa, že sa domnieva, že nezákonnosť konania, ktorá sa jej vytýka, nemala rozhodujúci vplyv na výsledok jej konania, ktoré bolo v súlade s cieľom udeleným základným nariadením. Ak má námietka takýto zmysel, musel by odporca pre to, aby námietka mohla uspieť, podať vzájomné odvolanie, ktorým spochybní posúdenie zákonnosti svojho konania Súdom prvého stupňa. Bez tohto kroku sa musí analýza Súdu prvého stupňa, ktorá dospela k záveru o existencii nezákonnosti spôsobilej vyvolať mimozmluvnú zodpovednosť Spoločenstva, zachovať s konečnou platnosťou a nemožno ju spochybniť. V tomto ohľade je námietka neprípustná.

37. Komisia však touto námietkou tiež tvrdí, že skutočnosť, že výroba Spoločenstva mala dobrý odbyt počas sporného hospodárskeho roku v súlade s cieľom opísaným

v základnom nariadení, preukazuje, že nariadenie č. 1519/2000 nespôsobilo žiadnu nahraditeľnú škodu. V tejto súvislosti cituje list generálneho riaditeľa pre poľnohospodárstvo zaslaného odvolateľom 7. januára 2003, v ktorom vyhlásil: „*A posteriori* konštatujem, že podpora bola stanovená vo výške, ktorá sa nezdá, že by odvetvie znevýhodňovala. Počas hospodárskeho roku 2000/2001 dosiahlo odvetvie Spoločenstva v oblasti paradajok v dvoch po sebe nasledujúcich rokoch rekordnú úroveň spracovania."

38. Aby sa preukázal nedostatok, ktorý je skrytý v takomto tvrdení, je potrebné v krátkosti vysvetliť komplexnú organizáciu zavedenú Spoločenstvom v tomto odvetví. Táto organizácia spočíva na ochrannom opatrení a na systéme dvojitých zmlúv. Ochranné opatrenie je stanovené v základnom nariadení. Uvádza, že minimálna cena platená výrobcom paradajok sa stanovuje pred začiatkom každého hospodárskeho roku, ktorý je obvykle v júli. Zároveň sa spracovateľom paradajok, ktorí platia výrobcom cenu nie nižšiu, ako minimálnu cenu, poskytuje podpora. Výška podpory je stanovená tak, aby umožnila „vyrovnať rozdiel medzi cenami platenými výrobcom v Spoločenstve a cenami platenými v tretích krajinách". [26] Toto opatrenie je doplnené systémom zmlúv stanoveným v nariadení Komisie (ES) č. 504/97 z 19. marca 1997, ktorým sa prijímajú pravidlá uplatňovania nariadenia č. 2201/96 [*neoficiálny preklad*] [27]. Podľa tohto systému sa medzi spracovateľmi a výrobcami paradajok uzatvárajú zmluvy „o budúcich zmluvách" [*neoficiálny preklad*] dokonca pred obdobím výsadby. Cieľom tohto systému je „podporiť výrobcov, aby zohľadňovali skutočné potreby spracovateľského odvetvia a aby v dôsledku toho prispôsobili výsadné plochy" [*neoficiálny preklad*] [28]. Treba poznamenať, že tieto zmluvy sa týkajú množstva bez toho, aby uvádzali ceny, ktoré sa majú zaplatiť. [29] Až do stanovenia minimálnej ceny a podpory pre výrobu sa podpisujú na základe týchto prvých zmlúv „spracovateľské" [*neoficiálny preklad*] zmluvy obsahujúce ceny, ktoré sa majú zaplatiť. [30]

39. Tento stručný opis ukazuje, že odbyt výroby Spoločenstva spočíva predovšetkým na dôvere spracovateľov v riadne uplatnenie mechanizmov podpory stanovených Spoločenstvom. Systém zmlúv o budúcich zmluvách podporuje spracovateľov, aby začali odbyt výroby Spoločenstva ako protiváhu podpory dokonca ešte pred tým, ako poznajú výšku minimálnej ceny a výšku podpory. V okamihu tohto záväzku nie je bezpochyby zaručené, že táto podpora pokryje celkové obchodné riziko spojené s nákupom paradajok v Spoločenstve. Spracovatelia však musia mať aspoň záruku, že táto podpora bude stanovená za riadnych podmienok v súlade s kritériami stanovenými v článku 4 ods. 2

26 — Odôvodnenie č. 4 základného nariadenia.

27 — Ú. v. ES L 78, s. 14.

28 — Siedme odôvodnenie nariadenia č. 504/97.

29 — Článok 6 ods. 2 nariadenia č. 504/97.

30 — Článok 7 nariadenia č. 504/97.

základného nariadenia. Komisia tým, že nesprávne uplatnila systém podpory, prispela k tomu, že sa na odvolateľov opäť preniesla časť hospodárskeho rizika, ktorému nemali podľa systému zavedeného Spoločenstvom podliehať.

40. Preto sa mi zdá, že sa odporkyňa začala nesprávne dovolávať dodržania cieľa, ktorého uskutočnenie bolo zverené odvolateľom so zárukou, že pri správnom uplatnení základného nariadenia získajú podporu. Komisia sa nemôže dovolávať výsledku, ktorý sama ohrozila tým, že nesprávne uplatnila kritériá, ktoré jej k dosiahnutiu tohto výsledku boli uložené, výsledku, ktorý v žiadnom prípade nemohla v okamihu, keď došlo k vytýkanej nezákonnosti, predvídať. Z toho vyplýva, že takáto námietka je úplne nedôvodná.

III — Dôsledky posúdenia

41. Je potrebné vyhlásiť prvý odvolací dôvod, ktorý predložili odvolatelia za dôvodný, a teda vyhovieť návrhu na čiastočné zrušenie napadnutého rozsudku. Keďže ďalšie odvolacie dôvody smerujú proti tej istej časti napadnutého rozsudku, nie je potrebné ich skúmať.

42. V súlade s článkom 61 prvým odsekom Štatútu Súdneho dvora, ak je odvolanie dôvodné, Súdny dvor zruší rozhodnutie Súdu prvého stupňa. Ak to stav konania dovoľuje, môže sám právoplatne rozhodnúť o veci samej, alebo môže vec vrátiť Súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

43. Súd prvého stupňa nemal príležitosť posúdiť, či tretia podmienka zodpovednosti Spoločenstva týkajúca sa príčinnej súvislosti medzi nezákonnosťou vytýkaného konania a skutočnosťou škody bola splnená, ani rozhodnúť o presnej povahe a rozsahu škody, ktorá vznikla odvolateľom, a preto nemožno v spore rozhodnúť. Je dôležité, že Súd prvého stupňa má zvrchovanú právomoc, aby uskutočnil tieto overenia, ktoré predpokladajú posúdenie zložitých skutočností a údajov, a aby sa prípadne vyslovil o vhodnosti vyzvať účastníkov konania, aby sa dohodli na výške náhrady spôsobenej škody. Je teda potrebné vrátiť vec Súdu prvého stupňa na ďalšie konanie a rozhodnúť o trovách konania až v konaní vo veci samej.

IV — Návrh

44. Zo všetkých predchádzajúcich úvah vyplýva, že sa Súd prvého stupňa dopustil nesprávneho právneho posúdenia, keď rozhodol, že uplatňovaná škoda nemôže mať určitý charakter. V dôsledku toho navrhujem Súdnemu dvoru, aby:

— zrušil rozsudok Súdu prvého stupňa Európskych spoločenstiev zo 17. marca 2005, Agraz a i./Komisia (T-285/03), a

— vrátil vec späť Súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.